

Na sveti večer.

I.

Bila je zima, ostra huda zima. Po oknih so se delale ledene cvetice. Zunaj je pihala merzla sapa in mlake po jarkih so bile čez in čez z debelim ledom pokrite. Vrabci so se skrivali za ostrešja, a vrane so v gostih tropah obletovale ceste, iskajóč si skromnega živeža.

Bilo je v predvečer veselega praznika rojstva Jezusovega. Po vási je gorela luč v vsakej hiši. Veselo so delali otroci božične jaslíce ter prepevali lepe božične pesnice. Tudi Barbka, jedva 10 let stara hči vaškega čuvaja, bila je nocej vsa preobložena z delom božičnih jaslíc. Strigla je kaj urno lepe pastirčke iz velike pôle papirja, ki so jej ga prinesli stari oče iz mesta.

Zlatila je tudi jabolka in orehe, ter jih pripenjala na strop v kotu za mizo. Zdajci zazvoní „zdravo Marijo.“

Vsi domači lepo pokleknejo in molijo angelsko pozdravljenje. Po končanej molitvi vzamejo stari oče réno raz omare, denejo na njo žerjavice in kadila, a Barbki rečejo, da naj vlije v skledico blagoslovljene vode, ter gresta po starej lepej navadi kadit in kropit vso poslopje, živino in shrambe. Po opravljenem lepem starem običaju se verneta zopet nazaj v hišo, kjer je družino užé čakala merzla večerja na mizi. Po večerji molijo vsi skupaj sv. rožni venec in potem si zapalijo stari oče pipo tobaka, ter pripovedujejo zbranej družini naslednjo prigodbo:

„Minulo je užé dokaj let, ko sem po opravih odpotoval za dljé časa od doma. Prigodilo se je, da sem bil prideržan pri nekej poštenej družini na Štajarskem ter sem pri njej tudi praznoval sveti večer. Bila je takrat huda merzla zima, ravno taka kakor jo imamo letos. Ljudje, ki so me gosta sprejeli, zdeli so se mi zeló prijazni in usmiljeni. Sveti božični večer smo sedeli okoli gorke peči ter smo si pripovedovali različne pripovedke. Na jedenkrat čujemo zunaj pred hišo v temnej in merzlej noči milo zdihovanje in jok. Zdajci potihnemo vsi ter ugibamo, kaj bi to bilo. Čuli smo vsi prav dobro naslednje besede:

„Burja brije, drevje póka,

Mati reva je domá —

Tam na merzlem zdiha, joka,

Nima derv.ne živeža.“

Ti žalostni glasovi so nam doneli od zunaj skozi okno tako milo na ušesa, kakor da bi je kak angel iz nebes izgovarjal. Vsi smo bili ganeni. A otroci so se celó bali ter se poskrili za peč. Zdaj izpregovori gospodar in pravi: „Idimo in poglejmo, kaj poméni to milo zdihovanje zunaj pred hišo v merzlej noči!“ Odpré vežna vrata, stopi vèn in pripelje v hišo slabo oblečeno in od mraza se po vsem životu tresóče dekletce, ki je bilo kakih 11 let staro. Videti mu je bilo na licih, da terpi veliko pomanjkanja. Vsem se je prijazna deklica v serecé smilila. Gospodar jo prime za roko in pelje bližej k peči, da se malo ogreje, potem jo prav prijazno povpraša, čegava je in kaj išče zunaj v merzlej noči.

Dekletce nas milo pogleda ter sè solzami v očeh pravi: „oj dobri ljudje, ako bi vi znali v kakih stiskah in nadlogah je moja dobra mati, pač bi se vam ne zdelo čudno, da sem nocoj tukaj med vami. Ne morem vam povedati, kako slabo se godi mojej materi, samo toliko naj vam povem, da sem hči ubožne vdove tu gori z bližnjega holmea. Domá imam še tri bratce in séstrico, a naša dobra mati nam nemajo dati kaj jesti, nemajo novcev, da bi nam kupili gorke obleke, nemajo derv, da bi nam zakurili merzlo sobo. Vse to jim dela mnogo žalosti in skerbi, noč in dan bitko jočejo in zdihujejo, a mi otroci bi jim radi pomagali, a ne moremo. Ker nijsem mogla dalje prenašati serčnih bolečin, videča svojo ljubo mater vedno žalovati, prišla sem k vam, dobri ljudje, da bi vas prosila pomoči svojeji materi.

Prišla sem ravno nocoj, v noči, v katerej se je rodilo božje dete; da si kralj nebés in zemlje, bilo je položeno v borne jaslice na slamo. V njegovem imenu, ki je prišel ves reven na svet, prosim vas, pomagajte nam, usmilite se nas ubogih stradajočih sirot! Vaše milostinje vam gotovo poverne óno sveto dete, ki je nekđaj ležalo v Betlehemu v hlevcu na bornej slami.“ — Dekletce je govorilo tako milo, da smo bili vsi zeló ganeni. „Potolaži se, sirota,“ reče gospodar prijazno, „od nocoj ne bodete več terpeli pomanjkanja. Jaz imam, hvala Bogú, vsega dosti in veselí me, da vam morem pomagati. Žal mi je, da nijsem užé poprej znal, koliko terpite, inače bi vam bil užé pomagal. Idi Vekoslava,“ reče gospodar ženi „idi v kuhinjo in naloži v jerbas kruha, moke, zabéle in tudi nekoliko mesá, ter daj dekli, da vse to odnese ubogej družini tja gori na bližnji holmec; jutri je božič, naj se tudi ona veseli veseloga praznika. A ti Tomaž,“ reče gospodar hlapcu, „naloži urno naročaj derv, ter je odnesi ubogej vdovi, da si zakuri merzlo peč in pripravi ubogim sirotam jutri dobro kosilo.“ K deklici se obervivši reče gospodar: „dobro dete, sedaj idi in pokaži dekli in hlapcu pot do vaše hiše, reci materi, da jo serčno milujemo in jej pošljemo za zdaj ta božični dar, a kadar to potrošite, pošlje naj zopet po drugo!“ Dekletcu se zasveti obraz hvaležnosti in veselja. Nezmožna, da bi se hlagemu dobrotniku spodobno zahvalila za tako nenavadno pomoč, vošči vsem skupaj „lehko noč“, ter otide z dekle in gospodarjevim hlapcem vsa vesela proti domu.

Za malo časa se verneta dekla in hlapec. Globoko ganena pripovedujeta, koliko veselja so imeli otroci in mati, ko so ugledali lepo darilo, ki sta ga jim prinesla. Otroci vidéč toliko jedí v jerbasu so od veselja jokali. Pripovedovala sta tudi o velikej revščini, ki tare ubogo vdovo. — Gospodar je bil zeló vesel, da je pomagal ubogim sirotam. Neka nenavadna radost mu je sijala z lic. Zavést, da je storil blago delo usmiljenja, razveseljevala mu je serecé.

In kakor je bil obljubil, tako je skerbel še dalje za ubogo družinico. Pošiljal jej je večkrat živeža in vsega, kar je potrebovala.

„Ostal sem,“ — tako pripovedujejo stari oče — „do novega leta pri blagih ljudéh, potlej, svoja opravila izveršivši, vernil sem se domóv. Spodobno se za vse zahyalivši, zapustil sem hišo v katerej so prebivali tako dobri ljudjé. Minulo je potem več let, da pridem zopet na Štajarsko, ter obiščem dobre ljudí, o katerih vam sem ravno pripovedoval. Pri tej priložnosti mi je pripovedoval gospodar naslednji prigodek:

II.

Od tistihmal, kar smo se zadnjič videli, dragi prijatelj, imel sem dokaj veselih in tudi žalostnih ur. Veselo je bilo za mene, da sem mogel še dalje pomagati ubogej materi óne deklice, ki ste jo videli na óni božični večer pri nas, ko ste bili zadnjič pri meni. A žalostno, zeló žalostno je bilo za mene, kar se je prigodilo letos ravno na svetega večera dan v mojej družini. A hvala, tisočkrat hvala ljubemu Bogú, da se mi je ta žalost kmalu izpremenila v veliko veselje! Naj vam torej povem. Bilo je v predvečer rojstva Jezusovega, — pripoveduje gospodar dalje — ko smo pričakovali mojega sina Toneta, ki je hodil v Mariboru v latinske šole, domóv na božične praznike. Temà je užé bila, ali Toneta še nij bilo videti od nobenega kraja. Začelo nas je skerbeti za fanta, in mislili smo, da se mu je kaka nesreča prigodila. Vsaka ura nam je delala toliko več skerbi, ker je bila noč zeló merzla, burja je pihala in medlo je sé snegom, da je bilo joj. „Jaz grem vendar malo tja v gozd pogledat,“ reče moj hlapec Davorin, sin óne uboge vdove, ki vam je užé znana, „mogoče da je Tone v gerdem vremenu zašel v gozdu ter ne more na pravi pot.“ To rekši, otíde.

Mislite si prijatelj veselje, ko stopi Davorin za dobri dve uri s Tonetom v hišo. „Našel ga sem res tam v gozdu poleg starega dôba ležati v snegu. Siromak je zašel ter nij mogel dobiti pravega pota, ker je preveč médlo. Bog zna, ako bi bil ondu obležal, in bi mu ne bil prišel dobri Davorin o pravem času na pomoč, bi li še kedaj bili videli našega ljubega sina živega. Mraz bi ga bil prevzel, in čez noč bi bil zmernil v temnem gozdu.

Drugi dan smo veselo obhajali božični praznik, da še nikoli tako. Zdelo se mi je, kakor da bi mi bilo božje dete skazalo posebno milost in mi rešilo mojega preljubega sina Toneta gotove smerti. „Dà, dà, dobri Bog tam góri v nebesih,“ odgovorim jaz, „rešil vam je vašega sina iz smertne nevarnosti, a to ravno po sinu iste vdove, katerej ste storili toliko dobrega. To dragi prijatelj, nij golo naključje, nego to je plačilo za vaša dobra dela usmiljenja, kajti pisano je: Bodite usmiljeni, in usmiljenje boste dosegli!“ Gospodar mi prikima, da govórim resnico, ter pristavi še zraven, da ga bode ta prigodek ves čas njegovega življenja izpodbujal k usmiljenju do ubozih sirot. Od ónega časa nijsem več videl blagega moža; kajti ko pridem za 2 leti zopet v tisti kraj, pripovedovali so mi ljudjé, da „usmiljeni Gašpar“ ne živí več. Šel je k Bogú, da prejme plačilo za svoja dobra dela usmiljenja.

Upam, da so se izpolnile nad njim besede Gospodove, ki pravi: „Bodite usmiljeni, in usmiljenje boste dosegli!“

Ura je udárla ravno 11 in veliki zvon v farnej cerkvi je vabil ljudí k pólu-nočnicam, pri katerih se živo spominjamo velike dobrote božje, da je ljubi Bog poslal svojega jedíno rojenega Sina na svét, odrešit ubogo človeštvo večnega pogubljenja in mu kazat pravi pot v nebesa, kjer smo vsi domá, in kamor tudi gotovo pridemo po smerti, ako tukaj na zemlji živimo po zapóvedih božjih.

Ivan Zarnik,